

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060105

SLUTLIGT BESLUT
2023-04-28
Stockholm

Mål nr
M 15006-22

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Östersunds tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2022-12-13 i mål nr M 3490-22, se bilaga A

PARTER

Klagande

1. S. H.
2. J. J.

Motpart

1. Byggnadsnämnden i Hudiksvalls kommun
824 80 Hudiksvall
2. Länsstyrelsen i Gävleborgs län
801 70 Gävle

SAKEN

Strandskyddsdispens för brygga på fastigheten X i Hudiksvalls kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS BESLUT

1. Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd.
 2. Mark- och miljööverdomstolen undanröjer mark- och miljödomstolens dom och återförvisar målet till mark- och miljödomstolen för fortsatt behandling.
-

Dok.Id 1918906

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.hovratt@dom.se
www.svea.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00–16:30

BAKGRUND

På ansökan av J. J. beslutade Byggnadsnämnden i Hudiksvalls kommun den 8 april 2022 att bevilja strandskyddsdispens för ny- och ombyggnad av en brygga på fastigheten X i Hudiksvalls kommun. Länsstyrelsen i Gävleborgs län över-prövade beslutet och upphävde dispensen i beslut den 28 oktober 2022. S. H. och J. J. överklagade länsstyrelsens beslut till mark- och miljö-domstolen som avslog överklagandet i den nu överklagade domen.

YRKANDEN M.M. I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

S. H. och J. J. (klagandena) har yrkat att Mark- och miljööver-domstolen ska undanröja mark- och miljödomstolens dom och länsstyrelsens beslut samt fastställa nämndens beslut om strandskyddsdispens.

I Mark- och miljööverdomstolen har fråga uppkommit om dels vilket processmaterial som legat till grund för mark- och miljödomstolens och länsstyrelsens bedömningar i vissa hänseenden, dels om klagandena har tagit del av de handlingar som mark- och miljödomstolen inhämtat från kommunen i ärendet dnr BYGG 2021.196 (bygglovs-ärendet). Mark- och miljööverdomstolen har därför kommunicerat handlingarna till klagandena och gett dem möjlighet att yttra sig i den senare frågan samt om de anser att målet bör undanröjas för det fall det förekommit ett rättegångsfel hos mark- och miljödomstolen.

Klagandena har anfört att de inte har tagit del av mark- och miljödomstolens inhämtade handlingar i byggärendet. De har inte anfört något nytt med anledning av nämnda handlingar och har inte yttrat sig angående en eventuell återförvisning av målet.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS SKÄL

Mark- och miljööverdomstolen finner skäl att ge prövningstillstånd och tar upp målet till omedelbart avgörande.

Beträffande de inhämtade handlingarna i byggärendet

Ett ärende får inte avgöras utan att den som är part har fått kännedom om en uppgift som tillförts ärendet genom någon annan än parten och har fått tillfälle att yttra sig över uppgiften, se 22 § första stycket lagen (1996:242) om domstolsärenden. Av andra stycket samma paragraf framgår att kommunikationen kan underlåtas om avgörandet inte går parten emot, om uppgiften saknar betydelse eller om det av någon annan anledning är uppenbart obehövt att parten får kännedom om uppgiften. Skyldigheten att kommunicera omfattar även sådant som inlånat aktmaterial och annat som kan få betydelse vid ärendets avgörande. Det krävs således inte att materialet har getts in av någon annan part (jfr JO 1975/76 s. 374).

Av mark- och miljödomstolens dagboksblad framgår att mark- och miljödomstolen inhämtat aktmaterial gällande ett annat ärende om strandskyddsdispens avseende samma fastighet, se ovan nämnda byggärende. Det framgår inte av händelsebladet att klagandena fått kännedom om de inhämtade handlingarna innan målet avgjorts, vilket även klagandena har bekräftat vid Mark- och miljööverdomstolen. Någon av de undantagssituationer som framgår av 22 § andra stycket lagen (1996:242) om domstolsärenden då kommunikation får underlåtas, har enligt Mark- och miljööverdomstolen inte förelegat. Mark- och miljööverdomstolen finner mot denna bakgrund att mark- och miljödomstolen har brustit i handläggningen av målet.

Beträffande vilket processmaterial som legat till grund för vissa bedömningar

Både mark- och miljödomstolen och länsstyrelsen har gjort bedömningen att den brygga som klagandena vill anlägga inte utgör en ersättningsbrygga i förhållande till den brygga som enligt underinstanserna är laglig och som fanns på platsen vid strandskyddets införande 1975. Av mark- och miljödomstolens domskäl kan endast utläsas att domstolen grundat sin bedömning på ”t.ex. ortofoton”. Några ortofoton,

förutom det flygfoto från 2021 som ingår i de inhämtade handlingarna från byggärendet, finns inte i underinstansernas akter. Det är alltså oklart vilket processmaterial som har legat till grund för mark- och miljödomstolens bedömning i denna fråga. Det är även oklart vid en granskning av länsstyrelsens beslut.

Utifrån en samlad bedömning av ovan konstaterade brister hos mark- och miljödomstolen finner Mark- och miljööverdomstolen att mark- och miljödomstolens dom ska undanröjas och målet återförvisas till mark- och miljödomstolen för fortsatt behandling. Det får anses ankomma på mark- och miljödomstolen att överväga om domstolen har haft tillräckligt processmaterial från länsstyrelsen för att avgöra målet.

Beslutet får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Henrik Löv, Johan Svensson (deltar inte i beslutet om prövningstillstånd), Margaretha Gistorp och Christina Ericson, referent.

Föredragande har varit Fanny Larsson.

ÖSTERSUNDS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2022-12-13
meddelad i
Östersund

Mål nr M 3490-22

PARTER

Klagande

1. S. H.
2. J. J.

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länstyrelsen Gävleborgs beslut den 28 oktober 2022 i ärende nr 3095-2022,
se **bilaga 1**

SAKEN

Strandskyddsdispens för brygga på fastigheten X i Hudiksvalls kommun

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen avslår överklagandet.

BAKGRUND

Byggnadsnämnden i Hudiksvalls kommun (nämnden) beslutade den 19 mars 2021 genom delegationsbeslut (BYGG 2021.196) att bevilja strandskyddsdispens för tillbyggnad av fritidshus på X. I motiven till beslutet anges bl.a. att fastigheten är bildad och bebyggd med ett fritidshus år 1960 med tillhörande komplementbyggnad samt har en ianspråktagen tomtplats och att plan- och byggkontoret bedömer att tomtplatsen sammanfaller med fastighetens areal och gränser.

Därefter ansökte J. J. om att få strandskyddsdispens för uppförande av en brygga med stenkista på fastigheten. Nämnden beslutade den 8 april 2022 genom delegationsbeslut (dnr BYGG.2022.176) att bevilja strandskyddsdispens för ny- och ombyggnad av brygga på fastigheten X. Länsstyrelsen Gävleborg (länsstyrelsen) beslutade den 28 oktober 2022 att upphäva beslutet på de skäl som redovisas i **bilaga 1**.

S. H. och J. J. har överklagat länsstyrelsens beslut till mark- och miljödomstolen.

YRKANDEN M.M.

S. H. och **J. J.** har, såsom deras talan är att förstå, yrkat att länsstyrelsens beslut upphävs och nämndens beslut fastställs. De anför bl.a. följande till stöd för talan. I dagsläget är den befintliga bryggan obrukbar. Bryggan är i så dåligt skick att det inte går att gå ut på den, än mindre att lägga till med båt. De vill ersätta den gamla bryggan med en ny brygga.

De har varit i kontakt med en byggnadsinspektör på Hudiksvalls kommun och denne gör följande bedömning. Länsstyrelsen hävdar att beslut om tomtplats från ärende BYGG.2021.196 inte skulle vara giltigt. Det är felaktigt, för även om det inte konkret står med i beslutsmeningen, är det på den grunden som dispensen är motiverad samt granskad och godkänd av länsstyrelsen. Utöver det så är det visat att fastigheten varit bebyggd sedan tiden före strandskyddets införande 1975 och nyttjad kontinuerligt som fritidsbostad sedan dess. Allmänhetens tillträde till

området är därmed utsläckt. Att fastigheten inte styckades av förrän 2011 förändrar inte att allemansrätten är utsläckt för tomten. Ett bryggdäck omfattas inte heller av någon hemfridszon, så någon privatisering av vattenområdet utanför kan rent definitionsmässigt inte ske. En eventuell avhållande effekt skapad av bryggdäcket får anses försumbar givet att befintlig brygga redan finns på plats. Länsstyrelsens slutsats om bryggdäcket på land är därmed felaktigt.

Kommunen har inte några handlingar för den nya bryggan från 1993, men givet att strandskyddet såg annorlunda ut 1993 och främst syftade till att skydda den allemansrättsliga tillgången till stränderna (se prop. 1993/94:229 s. 9 f.) är det inte skäl att neka prövning av bryggan enligt det vidare syfte som gäller idag. Det är fortsatt konstaterat att fastigheten har varit utrustad med brygga sedan före strandskyddets införande 1975 och därmed ska behovet av brygga anses fastställt. Den nya bryggan är inte större än vad som behövs för att fylla sin funktion som brygga för angöring av mindre båt. En ersättningsbrygga ska motsvara den gamla bryggan när det gäller storlek, utformning och placering i huvudsak, men inte exakt. I huvudsak är inte specifikt definierat. Att den ursprungliga bryggan flyttades några meter på grund av bättre förutsättningar enligt regelverket 1993 är inte skäl att neka den nya bryggans placering. Länsstyrelsens bedömning att det inte kan röra sig om en ersättningsbrygga är således felaktig.

De kan själva inte se att ersättande av den gamla befintliga bryggan med en ny likvärdig hållbar brygga skulle ha någon inverkan på strandskyddets syften.

DOMSKÄL

Tillämpliga bestämmelser och praxis framgår av länsstyrelsens beslut med följande tillägg.

Som särskilt skäl för dispens från strandskyddet får enligt 7 kap. 18 c § första stycket 1 miljöbalken beaktas om området redan har tagits i anspråk på ett sätt som gör att det saknar betydelse för strandskyddets syften. Det kan därför finnas skäl att bevilja dispens för en brygga som ersätter en tidigare. Det bör som utgångspunkt krävas att ersättningsbryggan i huvudsak har motsvarande storlek, utformning och placering. För att det ska vara fråga om en ersättningsbrygga krävs också att inte

alltför lång tid passerar från det att den tidigare bryggan försvann till dess att strandskyddsdispens för den nya bryggan söks. En tidsfrist om ett år kan tjäna som utgångspunkt i detta avseende (se t.ex. Mark- och miljööverdomstolens avgörande MÖD 2021:2, med där gjorda hänvisningar).

I målet är ostridigt att det funnits en brygga på fastigheten före strandskyddets införande 1975 och att i vart fall det område som den bryggan upptog är lagligen ianspråktaget. Den ansökta bryggan består av tre delar; ett däck om 11 x 2 meter närmast strandkanten, en landgång om 9 x 2 meter och slutligen ett bredare parti längst ut i vattnet om 3 x 4 meter.

Nämnden och klagandena har som särskilt skäl för dispens bl.a. angett att området för bryggan redan har tagits i anspråk på ett sätt som gör att det saknar betydelse för strandskyddets syften enligt 7 kap. 18 c § första stycket 1 miljöbalken. Även om ett landområde i direkt anslutning till vatten är ianspråktaget ska vattenområdet normalt anses vara tillgängligt för allmänheten (se t.ex. Mark- och miljööverdomstolens dom i mål M 1554-17). Det har inte framkommit anledning att bedöma vattenområdet i detta fall på annat sätt. En brygga genererar i och för sig inte någon hemfridszon, men den måste anses ha en privatiserande effekt. Såvitt framgår har det inte heller tidigare funnits någon brygga längs strandkanten (jfr Mark- och miljööverdomstolens dom i mål MÖD M 7624-19). Oavsett om det tidigare beslutet rörande dispens för tillbyggnad av fritidshuset (BYGG 2021.196) omfattar beslut om tomtplats eller inte, kommer den del av bryggan som ska anläggas som ett däck på land genom sin placering i strandkanten därför ta i anspråk vattenområde utanför fastighetsgränsen som idag är allemansrättsligt tillgängligt.

Vad gäller ansökt brygga i övrigt, landgången och det bredare partiet längst ut i vattnet, omfattar den sammanlagt 30 kvadratmeter. Det framgår inte exakt hur stor den lagligen uppförda bryggan var, men utifrån t.ex. ortofoton måste det vara fråga om en kraftig utökning. Motsvarande bedömning gör mark- och miljödomstolen vad gäller den befintliga bryggan som är uppförd 1993. Det kan därför inte röra sig om en ersättningsbrygga (jfr t.ex. Mark- och miljööverdomstolens dom i mål M1554-17). Området kan därmed inte anses redan ha tagits i anspråk på ett sätt som

gör att det saknar betydelse för strandskyddets syften. Det föreligger därför inte särskilda skäl för dispens enligt 7 kap. 18 c § första stycket 1 miljöbalken. Inte heller i övrigt har framkommit skäl för dispens.

En inskränkning i enskilds rätt att använda mark eller vatten som grundas på skyddsbestämmelse får inte gå längre än som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses (7 kap. 25 § miljöbalken). Klagandena har åberopat att reglerna om strandskydd var annorlunda 1993 då den befintliga bryggan anlades och att reglerna då främst syftade till att skydda den allemansrättsliga tillgången till stränderna (se prop. 1993/94:229 s. 9 f.). Det förhållandet att det eventuellt fanns förutsättningar att ge dispens för befintlig brygga år 1993, skulle kunna innebära att en nekad dispens för en ersättningsbrygga står i strid med den proportionalitetsprincip som kommer till uttryck i 7 kap. 25 § miljöbalken om det vid uppförandet av den hade lämnats besked om att dispens inte krävdes (jfr nämnda avgörande MÖD 2021:2). Såvitt framgår har inte något sådant besked lämnats och det är dessutom inte fråga om någon ersättningsbrygga.

Mot denna bakgrund, och på de skäl länsstyrelsen i övrigt framfört, instämmer mark- och miljödomstolen i länsstyrelsens bedömning att det saknas skäl för strandskyddsdispens för den ansökta bryggan och att inskränkningen i den enskildes rätt att använda mark eller vatten inte går längre än vad som krävs för att strandskyddets syften ska tillgodoses. Vad klagandena anfört hos mark- och miljödomstolen förändrar inte den bedömningen. Överklagandet ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se **bilaga 2** (MMD-02)

Överklagande senast den 3 januari 2023. Prövningstillstånd krävs.

Åsa Ärlebrant

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Åsa Ärlebrant, ordförande, och tekniska rådet Ragnar Asklund. Föredragande har varit beredningsjuristen Tove Larsson.